

XII.

Istennel való viszonyunk.

(Egyházi beszéd).

Mi, te néped, és te meződnék juhai, te rólad vallást teszünk örökké, és nemzetségről nemzetségre hirdetjük a te dicséretedet. Zsólt. 79, 12.

A főbb és jelentékenyebb tárgyak részint rejtélyes titokszerűségükkel tekintélyt, részint érdekességükkel kedvességet vívnak maguknak; mint ez a tudománynál és művészetnél is van, melyeket a kik nem értenek, bámulnak, és hasznos eredményeik által tiszteletükre, elismerésükre buzdulnak; mint a természetnél is, melynek mély törvényei ismeretlenek, hasznai pedig kedvesek és élvezethozók. Ilát még maga az istenség mily nagyszerű, mély titok! úgy szólva a titkok titka; bérejtette magát a nagy régiségbe, ősidőkbe, örökkévalóság kifürkészhetlen, sőt képzelhetlen homályába, kit nagy bámulattal tisztel az emberiség; s ámbár maga láthatatlan, de minden lépten-nyomon, s bennünk is észrevehető működéseinek áldásdús és gyönyörködtető feltünéseiben legkedvesebb atyánk.

Mind ezeket észlelnünk, sőt illetőleg értenünk is nemünk érdeme és dicsekedése; kiválóan Istent tudnunk, észrevennünk, s némileg értenünk is, lelkünk főrendü gyönyöre. Honnan jön, ugyanis, létem és testi, lelki, értelmi szervezetem? e kérdésre képtelen vagyok más, mint ama homálylepte feleletet adni: Istentől! de örven-detzető szerencsémre bírom azokat valóságos öntudattal.

Mind ezen és hasonló eszmékből Isten ismeretére eljutva, természetesen hozzá csatlakozunk és vallásérzülettel vele maradunk, magunkat sajátainak és irányában mély tisztelettel lekötelezettnek ismervén el; a mint hangzik az alapige is: *Mi, te néped és te meződnék juhai, te rólad vallást teszünk örökké, és nemzetségről nemzetségre hirdetjük a te dicséretedet.*

Az alapigében felismerszik Istennel való viszonyunk szent

érdeke s ebből eredő minden kötelemünk, kivülről másokhoz sajátlag nem tartozhatunk, mástól mit se várhatunk, benne és általa kell léteznünk, maradnunk, élnünk és boldogulnunk. Ugyanis, az alapige értelmén rendre menve, azt kell vizsgálnunk, hogy:

1.) **Mi Isten népe vagyunk.** Hogy valamely nemzet, vagy felekezet ez állítás valóságát egyedül magának igényelje, meg nem szenvedve másokat az Isten előtti kedvesség sánczain belől, ez évezredekkel ezelőtt csak megjárta, de ma már kissé furcsán hangzik. Pedig mi egyebet jelent, a vátikán ódon zugaiból előkéréselt és napfényre függesztett ama türeimetlenül erőszakolt állítás, hogy a szent Péter pálczáján kívül egyébbel az embereket jóra inteni és az Isten országa felé terelni nem lehet. Valóban ilyen nyilatkozat ma a mily váratlan, éppen oly meglepő, s ha viszhangra találna, azzal határozottan el volna vetve mindenkorra a korszerű újítások nagy elve s szentesítést nyerne a hitüldözés, mely oly véres lapokkal szaporította a történelem könyvét, midőn daczára annak, mit a természet országa oly általánosan, oly fényesen bizonyít, hogy t. i. Istennek nincs elvetendő gyermeke, üldözendő mostohája; egyik keresztény a másikat Isten, Krisztus és szent Péter csalhatatlansági tekintélyével arról akarta bizonyossá tenni, hogy az erkölcsi szentesítésnek nem tagja, következőleg az ég kegyelmére nem is számíthat.

De nincs mit törődnünk az ily téves állításokkal, mert történelmi igazság az, hogy a mi magában hordja az enyészeti magvát, leéli a maga korát, vagy pedig bé kell következni számára egy szerencsés regeneratio óhajtott esetének. A jelek szerint jöni kell időnek, mikor a vallástan nem fog bajlódni a hitczikkek szörszál hasogató kérdéseivel, hanem az erkölcsi hatásával a szívekbe, az életre s a siron túlra. Nem is figyelve tehát a boszantó czélzatokra, nyugodt lélekkel vándorolhatunk az Úr útjain. Szerencsére úgy is ki van száradva azon vészteljes méreg kútfő, melybe az ily czélzatok nyílhegyei mártathatnának, kiszáritotta az a világosság, a melyről emlékezet van Ján. 1-ső r. 5-ik versében és ennek ragyogó világánál maga a nagy reformáció, az azt szentesítő békekötésekkel együtt.

Boldogított tehát minket három évszázadunk ama lelkileg megnyugtató feladattal, hogy a Krisztus által kitűzött nagy czélra szabadon haladhatunk, tisztelve Istenrel való legszentebb viszonyunkat, szövetségünket; s erről magunkat lehangoltatni, letérittetni, sőt csak

tántorittatni sem engedve. Birjuk, ugyanis, az oszlohatatlan egy Istennek szent fia általi ígéreteiből ama részrehajlatlan kedvezményt, mely nem néz nemzetre, felekezetre, vagy kiváltságolt egyéniségre. Kedves neki akár kicsoda, a ki őtet féli, és igazságot cselekszik (Csel. 10.). És mikor enynyi biztatást birunk, nem csüggeszt minket semmi; ez életben tartja reményinket, jóra fogékonyit, és Isten kedves népévé avat fel. Igen, mi Isten népe vagyunk, az alapige szerint, és

2.) Isten mezejének juhain vagyunk; és ez ama gyönyörűséges lelki mező, melynek szépségéről és áldásos kedvezményeiről oly elégtlenül és elragadtatással emlékezik a 23-ik székzsoltár; itt van ama biztos lelki pásztorlat és legélvezetesebb lelki legelés, mely semmi kívánni valót nem hagy fenn, melynek a világon minden jó ember osztályrészesé, vagy legalább minden oda békívánczóknak nyitva áll; ez az evangéliom mezeje.

E tételnél lehangyva a mások általi félreismertetés helytelenségét és az abból felmerülhető aggodalmakat szent körünkől kizárva, népünket az isteni jó akarat védsánczain belül tekintve, magunkat az ígéretek kedvezményébe határozottan belétaláljuk, nem irigylve másoknak is ott azon áldásos téren velünk együtt létezését és lehető boldogulását. Biztatóbban, kedvezőbbben másoknak se hangozhatik, mint nekünk, amaz apostoli nyilatkozat: Nem vagytok jövővények és zsellérek, hanem a szenteknek polgártársai és Istennek cselédi, kik felépítettetek a prófétáknak és apostoloknak alapján, melynek belső szegletköve a Krisztus (Éfés. 2: 19, 20.). A kegyelem rendszerében más nemű megkülönböztetést nem ismerünk, mint a jók és gonoszok közöttit; de az Isten atyai szeretete ezt is feltételes kedvezményekhez kötötte.

Egy közlegelőben együtt legelni és megélni a közönséges juhainak, birkáinak, merinónak lehetséges is, természetes is; s nem csalódom, ha azt mondom, hogy ennél még természetesebb együtt legelni az isteni kegyelem mezejében minden felekezetnek, külön nyájokban és külön pásztorlat alatt ugyan, de a Jézus főpásztorlatában özpontosítva. Itt élődött Péter, Luther, Socin, Zwingli, sőt Krisztus, Mohamed, Áron, Konfucsz, Zámolkszis, Zoroáster, és őseink táltosai is. A felekezeti féltékeny irigységnek soha se sikerülend elvitatni Krisztus ama mondatának igazságát: Más juhaim is vannak nekem, melyek nem ez akolból valók; azokat is

elő kell hoznom, és az én szavamat hallgatják; és leszen egy akol és egy pásztor. (Ján. 10, 16). E nagy tekintélyü nyilatkozat jogosít a boldogulásra a világon minden osztályt és felekezetet, míg az erkölcsiség kérdése ki nem hal a főből és szivből.

E mezőn a bárány ártatlanságra, a juh szelid hasznosságra, a kos tenyészetre, a gödölye könnyü nyereség lelki mintájára legelnek; sőt e mező dúsabb osztályában az angyalok is bé vannak osztva, nagyobb és kisebb érdemsorozattal; de ezek együtt a kegyelem mezejébe mind bétalálják magukat, s annak szeretett nevelvényei, mit félre ismerni lelki betegség.

Jól esik tudnunk, hogy e mezőnek zöld szőnyegét nem szabad, nem lehet kihúzni alólunk sem az erőszaknak, sem az irigységnek, sem a féltékeny ármánynak; s hogy ott az emberiség közvéleménye nekünk is részt enged józan meggyőződésből, az abból kitagadni hajlandók ellenére is. Nagy fát mozgat ma, ki az emberi jogsultság ellen harcol; eszmeárral vág szembe, mely nagy erejü ellenreit is el szokta sodorni. Mert, hála a kegyelemnek! az eszmék világában élni szerencsénk van, mely magasztosan tündöklék az elfogultság büzhödt légköre felett.

Az evangéliom e dús termékenységu mezejében mi nemü fűvek tenyésznek, válfajuk szerint is lehet róluk valamit szólani, melyszerint az egyik czukros ízü, melyről az izraeliták Linnéje így nyilatkozik: A te beszédid, uram, édesebbek az én szájamnak a méznél (Zsólt. 119, 103.); a más savanyu, vértisztító, forróázellenes, mely az indulatok hevét mérsékli, csilapítja, s azokkal szemben az embert öngyőzelemre viszi: Megesküdtem, és megvallom, hogy megtartom a te igazságodnak törvényét (Zsólt. 119, 106.); a más rothadástól ment meg: Ragadtott az én lelkem a porhoz, eleveníts meg engemet a te beszéded szerint (Zsólt. 119, 25.); a más gyógyerővel bír a lelki betegekre nézve: Az egészséges emberek nem szükkölkönek orvos nélkül, hanem a betegek (Máté 9, 12.); ott van a lelki betegségeket gyógyító gileádi balzsam; maga az általános legelő igen jól táplál: az ő eleségét megadom, és az ő szegényeit bétöltöm kenyérrel (Zsólt. 132, 15.); s nem hiányzik onnan ama jó szomjoltó viz is, az élet vize: Ha valaki szomjuzik, jöjjön én hozzám, és igyék (Ján. 7, 37.). Mindnyájan, kik szom-

juhozatok, jöjjetek e vizekre (Ésa. 55, 1.). Mi az Úr lelki mezejének juhái vagyunk, kinek e nyájra nagy gondja van a Krisztus által.

E nyáját a szent írás még többféle jelképekben adja elő, de a melyek közül elég leszen felidézni csak egyet, mely szerint az ama legnemesebb növényfajnak, szőlőnek nevezetik, melyről a felsőbb nyilatkozat így hangzik: Az én szőlőmre nekem nagy gondom van (Ésa. 5. és Ének. 8.). Történik néha, hogy e nemes ültetvényhez a rókák s más kártékony állatok hozzá juthatnak, de ezek bár mily sajnósok is, kiépülhető percznyi károk; mert maga a szőlőhegy áll addig, míg az evangéliom. Sőt vannak mostoha időszakok, mikor a szőlős gazda érés idején is édes gerezdek helyett csupa vad egrest talál; de ennek is, mint a természetes szőlőmivelésnek, nem hiányoznak kielégítő rendes termései. S megjegyzendő, hogy itt, a ki ama legszelidebb alaptökébe, a Krisztusba, jól van béoltva, nem félhet, hogy kimarad az Isen országából.

3.) Mi az Istenről vallást teszünk örökké, nemzetségről nemzetségre hirdetvén az ő dicséretét. Ezt bizonyítottuk bé multunkban nemzetségről nemzetségre, melyből áll a következtetés jövőnkre is. Elismert feladat ez az alapigében, sőt szokás, gyakorlat, nevelés, lelkiismeret és kijelentés által szentesítve, megörökített a világban; s előbb szűnik meg e világ, mint e legnemesebb feladat. Ezért Isten szerelmétől és tiszteletétől nekünk is elszakadnunk lehetetlen; oh! mert önkényt hajol erre szívünk, megtekintve a világot, ebben magunkat és az erkölcsiséget.

Feltűnik reggel a nap, megjelenésében magával hozza a hajnal bitorát, a megvilágosult légkör ragyogó tömeges briliántját, a látávolság azurját, az élet és éberség delejét, és a nagy természet gyönyörködtető, foglalkodtató tárgy- és színvegyületét; s kinek nem jutna ekkor hálásan eszébe: az Úr az én világosságom, ki megvilágosít engem jóvoltával!? Mikor az éj komoran terül el felettünk, gondoskodva van ez ideiglenes kellemetlen helyzetünk enyhítéséről a felénk tündöklő szép csillagok számtalan ezreiben; s mily önkényt jön ekkor karjaink égre emelésével dicsőíteni éjjel az Istent! (Zsólt. 77.). Forrva forr szünet nélkül a földből és vizekből az elő nem számálható áldások özöne; te tartod hatalmas kezekben, oh jó Istenünk, mindezeknek kulcsát, melyért naponként sietnek fel hozzád a sűrű hálaadások, ezekhez csatlakozván a miéink is! Vallást teszünk rólad, és nemzetségről nemzetségre hirdetjük a te dicséretedet.

Ha úgy veszem életemet, mint komoly megfontolással vennem kell, mi annak egész folyama? Létem keletkezése, maradása, s ki-
menetele körüli vonzó érdekű nagy talány megfejtésének édes fog-
lalkozása; s ki tette előmbé e nagy titku talányt? te vagy ez, Is-
ten, jó atyánk, kit nem lehet eléggé imádnunk életünkért! hirdet-
nünk kell nemzetségről nemzetségre a te dicséretedet! béhivtál minket
a világba, hol nekünk hazát mutattál ki, melyben vér- és hitrokoninkkal
együtt ideiglenesen maradhatva, téged velök imádkozhatunk mindig ör-
vendezve benned, nemzetségről nemzetségre hirdetjük a te dicséretedet!

De az Isten reánk vonatkozólag még valami nagyobbszerű jót
is tett, mert az erkölcsiség szent eszméjét, társítva az igazság óhaj-
tásával, bényomta a mi szivünkbe, s reá építette a természet és
kijelentés legszentebb törvényeit, világítva kétes értelemeket az okos-
ság és lelkiismeret által. Ő épp ez úton tette magát, mint erkölcsi
fővaló, maradandólag láthatóvá, ismerhetővé és imádkozhatóvá az em-
berek között; ez által teszünk vallást róla, ez által hirdetjük di-
cséretét nemzetségről nemzetségre. Ha az összes emberiségnél
átalában áll, ennek nagy tömege között áll nálunk is, az Úr
ama nyilatkozatának valósága: Adom az én törvényemet
ő beléjük, és az ő szivökbe írom bé azt, és le-
szek nekik Istenök, és ők lesznek én népem. (Jér.
31, 33.). Mily méltó dolog azért, oh Isten! hirdetnünk dicséretedet
nemzetségről nemzetségre!

Meg van az összes természeti és erkölcsi világban a tárgyak
nagyszerű rendezett halmaza és különfélesége, melyekből mindenfé-
le osztályu ember találhat és választhat magának, melylyel felfogá-
sa, sugalma, vonzalma és ösztöne szerint foglalkozzék; és ezt azon
Isten intézte így legbölcsebben, kit az alapige méltónak hirdet a
nemzedékek általi dicsőítésre. Mekkora meglepetéssel és elfoglalt-
sággal repked e sok tárgy között, magáról is megfeledkezve, az
emberi okosság és lángész, a költészet, széptan, hittan, menyinyiség-
tan, természettan, bölcseszett st. cf. kulcsaival, új felfedezésekkel, de
soha a titkos kabinét szentélyébe bé nem jutva. Miképp terjed, fejt
és tökélyeshíti magát a művészet, ipar, mechanica, gymnastica sat.
mindig több meg több felfedezendő és elsajátítandó sejtven maga
előtt az isteni mély bölcsesség ezer meg ezer csodálatos titkainak
véghetetlenségéből. Az ég és föld, az anyag és szelleim, a természet
és erkölcs világa ama nagy raktár, amaz általános roppant minden-
tár, mely véghetetlen sokkal tud szolgálni minden embernek, min-

den teremtménynek, mely szül, nevel, alakít, alkot, vegyészkedik ezerféleképpen, szakadatlanul, de törvényes szép renddel, most pontos egyformaságban, majd a törvényt nem sértő bámulatos és gyönyörködtető eltérésekkel. S hol ered, honnan keletkezik mind ez? szem nem látta, fül nem hallotta, nincs is reá kifejező nyelvészetünk, csak évezredes egyhangu megszokottsággal így mondjuk ki: ezek az isteni bölcsesség kimeríthetetlen titkai. És ezen isteni jótekonny nagy bölcsesség nem imádandó-e? a mely érdemes ember ezt tiszteli, magához nem illő csekélységgel foglalkozik-e? Nekünk az ily kevély vak farizeussal érintkezésünk se legyen, ne tanuljunk tőle vadszivüséget, hanem tegyünk vallást Istenről örökké, nemzetségről nemzetségre hirdetvén dicséretét! mert ez a mi legnemesebb foglalkozásunk a földön, mely egyszersemind az isteni főméltóság melletti parányi emberi méltóságunk tanusítéka.

Megszünném, de nem lehet, mondanom kell még, ha legszükebbre szoritva is. Mi az ész? minő tehetségei annak: a gondolkodás, elhatározás, figyelem, számítás, vizsgálat? Miért lát a szem? miképp gyönyörködik a tárgyakon? miképp szeret a sziv Istent, hazát, kedveseket, felebarátot? ki tette fogékonyabbá egyik szivet a szeretetre a másnál? Mi az életvágy? Mi a halhatatlanság vágya a lélekben? sat. Oh jó akaratu böles Isten, mily csodálatosok útaid; ki tagadhatná, hogy ez mind tőled van? ki ne sejtene tégedet, ki ne ismerne reád mind ezekben? ki ne szeretne, ki ne tisztelne tégedet teljes lélekből? Vallást teszünk rólad, és hirdetjük nemzetségről nemzetségre a te dicséretedet.

Miről értekezém, oly nemes, oly fő, emberi létünkhöz oly méltó tárgy, melylyel foglalkoznunk kell egész életünkön át, melyet fel nem adhatunk semmi viszonyok között. Eszme és igazság az, melylyel létünk és jövőnk áll legszorosabb kapcsolatban. Hulljanak azért bár és szakadozzanak rólunk az anyagiség foszlányai; nincs semmi kárunk azokban, mert csak hiábalóságok. Egy drága kincsünket, szivünkben az erkölcsiséget meg kell védentünk egész épségében, mert ez egyedül mindentünk, kivüle nincs semmink. De evvel leggazdagabbak vagyunk, mert Isten kedves népévé avat fel, lelki nyájának kedves juhává; kiknek életünk épp azért legkedvesebb, ha róla mindig vallást tehetünk, az engedelmesség által vele jó viszonyban maradhatunk, s nemzetségről nemzetségre hirdethetjük dicséretét!
Ámen.

K i s s M i h á l y ,

s. miklósvár-köri esperest, árkosi pap.

XIII.

Hétköznapi imák.

(Templomi használatra).

Hétfőn reggel.

Világok teremtője, nagy Isten! felhozta a napot, felköltötte az alvó természetet, mint egykoron, kezdetben a semmiségben szunyadó világokat: hozzád sietünk soha nem szunyadó pásztorkunk, kinek árnyékában megújított az édes álom; hála borulunk előtted, kinek jobb keze megoltalmazott minden gonosztól, s áldozunk tenéked teljes szívünk-ből, teljes lelkünk-ből és minden erőnk-ből, kinek dicsőséget énekel a hajnal és az alkony, a reggel és az est, a nap és az éjszaka.

Áldott a te lelked, mely éltet mindeneket; áldott a te kezed, mely mint egy fátyolt, felvonta szemcinkről a setétséget, s megengedte, hogy lássunk világosságot; áldott a szeretet és kegyelem is, mely célta tűzött ki életünknek, s megjelölte útját a tökéletességnek és üdvességnek is.

Boldogok vagyunk, hogy dicsőséged házába befogadtál most is, hogy magunk és miéink szükségéről eszméljünk, hogy szereteteink és felebarátaink iránti kötelességeinkről gondoskodjunk mi is, hogy számba vegyük a tartozást, melyet le kell fizetni, hogy fogadjuk s teljesítsük hódolattal a megbízatást, melylyel megtiszteltél, hogy törekedjünk az igazságra, melyre felhívtál; s érezve a méltóságot, melylyel magadhoz emeltél, többről többre menjünk, s mindent teljesítve, földi és örök boldogságot várjunk.

De te tudod, oh Isten, hogy a miénk csak a gond és a munka, a tünődés és a fáradság: a tiéd a segítség és jutalom. Látod, oh mindenható, hogy hiában fáradunk, hiában építjük és őrizzük a házat, ha te nem építed és őrized, mert tiéd a siker, s egyedül tetőled van az áldás. Téged kérünk azért erő és áldás kútfeje, jó Atyánk, adj részt minden javaidból,